
Kyrkomötet
Motion 2014:63
av Stefan Aro

Stiftelsekyrkorna i Svenska kyrkan

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten att på olika sätt stärka stiftelsekyrkornas ställning vid organisationsförändringar och använda stiftelsekyrkan som uppmuntrande exempel på ansvarstagande och frivilligbaserat engagemang lokalt i församlingen.

Motivering

Under småkyrkorörelsens tid restes många kyrkor upp i vårt land. Under 1950- och 60-talen stod samhället i stor och snabb förändring och många städer, förorter och tätorter växte fram. Utvecklingen karakteriserades av inflyttning och bostadsbyggande och stora satsningar gjordes på infrastruktur och offentlig sektor. Eftersom samhällskartan ritades om uppkom också snart behovet av nya kyrkor.

Huvuddelen av kyrkorna som restes finansierades och förvaltades av Svenska kyrkan, men under samma tid byggdes också många stiftelsekyrkor. Det handlade ofta om engagerade människor som på gräsrotsnivå tog initiativ till insamling av medel för att bygga en kyrka. Det speciella med stiftelsekyrkan är just ägandeformen, att de som byggde kyrkan också ägde och förvaltade den, och detta gemensamt genom en stiftelse. Av dessa stiftelsekyrkor finns sedan olika varianter som är framsprungna ur olika fromhetstraditioner och med olika nära koppling till Svenska kyrkan. Gemensamt för stiftelsekyrkorna är att kyrkorummet är invigt, oftast av stiftsbiskopen, för gudstjänstbruk inom Svenska kyrkan.

Bland dem finns stiftelsekyrkor med mycket nära band till den lokala församlingen. Inte sällan har kyrkoherden varit en av initiativtagarna och självskriven ordförande i stiftelsen. Stiftelsekyrkan har erhållit årligt ekonomiskt bidrag till drift och underhåll från pastoratet och i praktiken fungerat som en distrikts- och kvarterskyrka. Ur stadgarna kan utläsas också hur nära sammantvinnad man var med Svenska kyrkan och att man underställde sig domkapitlets tillsynsansvar. Varje år skulle årsberättelsen skickas in till domkapitlet och vid visitationerna var det lika naturligt att stiftelsekyrkan ingick i biskopsvisitationen som de andra kyrkorna i församlingen. En del stiftelser har stadgar där relationen till Svenska kyrkan är reglerad på så sätt, att det är domkapitlet som slutgiltigt beslutar om en eventuell upplösning.

Till idag har ett och annat förändrats för våra stiftelsekyrkor. En del kyrkor har övergått i pastoratets ägande, medan andra har avsakraliserats och avyttrats och stiftelser upplösts, men fortfarande lever många stiftelsekyrkor kvar på oförändrat sätt i Svenska kyrkan. Där dessa finns kvar, finns också de engagerade medlemmarna kvar. Medlemmarna som på frivilligbasis lägger ner många arbetstimmar för att byn

eller orten ska ha kvar sin kyrka. En kyrka som dessutom betraktas som "sin hemkyrka" och synonymt med Svenska kyrkan, eftersom det är i den kyrkan man firar gudstjänst och tar emot de kyrkliga handlingarna.

Nu går många stiftelsekyrkor en osäker framtid tillmötes. I de nya storpastoraten hänger många stiftelsekyrkor löst när pastorat ändrar sin kostym och tvingas till kostnadsbesparingar. Detta har lett till att de stiftelsekyrkor som tidigare erhållit ett ekonomiskt bidrag till driftskostnader från pastoratet, har fått kraftigt reducerade eller helt indragna bidrag. Bidragsbelopp som i en del fall inte varit större än lokalens uppvärmningskostnad på ett år.

Stiftelserna är juridiskt reglerade i stiftelselagen (1994:1220) som trädde i kraft den 1 januari 1996, och har sedan i olika omgångar fått sina civilrättsliga bestämmelser uppdaterade (senast 1 januari 2010 har betydande ändringar i regelverket genomförts). Stiftelserna lyder enligt denna under Länsstyrelsens och Kammarkollegiets tillsynsbestämmelser.

Trots att den civilrättsliga delen har stärkts för stiftelsekyrkorna är deras strukturella ställning fortfarande inte reglerad i kyrkoordningen (KO). Man kan få intrycket av att stiftelsekyrkorna inte existerar eller ska anses som en historisk parentes när KO inte med en enda rad säger något om stiftelsekyrkorna och deras ställning i Svenska kyrkan.

I en tid då pastoraten ser över sina resurser, kämpar med krympande ekonomi och gör omfattande organisationsförändringar finns anledning att se över möjligheterna att stärka stiftelsekyrkornas status i den svenskkyrkliga strukturen. Dessutom skulle det vara önskvärt att de stiftelsekyrkor som enligt sina stadgar lyder under domkapitlets tillsyn, uttryckligen skulle ges stöd i KO och därmed också möjlighet att leva upp till denna för att fortsättningsvis vara en del av Svenska kyrkan.

Dessa stiftelsekyrkor byggs upp underifrån av engagerade, uppoffrande och gudstjänstfirande medlemmar, vilka ofta är djupt rotade i den svenskkyrkliga myllan. Det handlar om människor som med sitt liv och sin tjänst utgör goda föredömen och profetiska exempel, som är värda att lyssna till och att ta efter. Människor som verkligen älskar Svenska kyrkan är en än större resurs än kronor och strategiska aktieplaceringar, resurser som vi inte har råd att slösa bort. Något som vi riskerar att göra, om vi inte värnar om de kyrkliga sammanhang där dessa människor har sin förankring.

Juoksengi den 18 juli 2014

Stefan Aro (FK)